

CONVORBIRI LITERARE

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Abonamentul pe unu anu in România liberă unu galbenu; in Austria 4 fl. — Abonamentele se facu la Tipografia Societății Junimea in Iassi.

SUMARIU.

Despre poesia rumână de D. T. Maiorescu.

Alecsandru Donici de D. C. Negruzzi.

Prelecțiuni populare ținute de membrii Societății „Junimea“.

Don Ramiro, traducere din Heine de D. I. Negruzzi.
Anunciuri.

DESPRE POESIA RUMANĂ.

II.

Condițiunea ideală a poeziei.

(Urmare.)

2. A doua asemănare între poezie și pasiune este unu felu de exagerare a gândirii. Or ce simțimentu produce (prin partea numită *simpatică* a sistemului nostru nervosu) o încordare estraordinară a înțelegerii momentane și sub presiunea ei ideile lucrează asupra consciinței noastre cu acea energie caracteristică, a cărei rezultatu este mărirea obiectelor și perceperea lor in proporțiuni și sub colori neobicinuite.

Modurile, prin cari se manifestează aceeași particularitate in poesiile cele frumoase, sunt diferite. Mai întâi se poate constată observarea ei in alegerea obiectului. Obiectul poeziei este o idee care, fie prin ocasiunea, fie prin energia ei, se distinge și se separă de ideile ordinare, înălțându-se peste sfera lor. Simțimentul, că-

re-i servesece de fundamentu, l'amu pututu avé toți gradul intensității lui, forma și combinațiunea sub care se presentă, sunt originale și proprie a le poetului. Această intensitate și combinațiune nouă ne esplică, pentru ce, privite din punctu de vedere prosaicu, poesiile par de regulă exagerate. Dar tocmai exagerarea lor, ținută in marginile frumosuui, este timbrul entusiasmului artisticu, sub care s'au conceputu.

Câtă exagerare, ce personificări nereale, ănsă in același timpu ce simțimentu profundu al naturei se manifestează in următoarea poezie:

CONSOLAȚIUNE.

Și dacă nici o iubită
La moarte-mi nu va jălî,
Cu roă totusi florile
Mormântu-mi voru stropi.

Din trecători dacă nici unu
La elu nu va privi,
A lunei rață călătoare
Cu doru se va opri.

Și dacă pe acestu pământu
Me va uită or cine,
Dumbrava și câmpile
Voru mai gândi la mine.

Căci și câmpia și dumbrava
Și florile și luna,
De-a lor poetu își voru aduce
Aminte totdeauna.

(Tradusă din Justinus Kerner)

Un altu micu esemplu ilu estragemu din Lessing.

CĂNTECU SPANIOLU.

Eri eram plinu de amoru,
Ađi pătinescu,
Măne-o să moru:
Totuși gândescu
Astăđi și măne
La eri cu doru.

Căt de decisivă este alegerea obiectului din acestu punctu de vedere, se va lămurì mai bine din exemple contrarie, precum in genere regulele estetice au mai mult valoare negativă: nu potu creă binele, dar indică răul și contribuescu la evitarea lui.

Trăească pipa consolătoare,

incepe unu poetu,

Și cu țigara ce ne distrămu, (?)
Ele 'n necasuri ne dau uitare,
Ora fericu (?) la ele-aflămu.

Când n'ai mijloace de amăgire
Pentru vr'o jună ce o iubesci,
Cere la pipă povățuire,
Ea-ți va da 'ngrabă câte voesci,

și așa mai departe vr'o dece strofe, in cari injosirea ideilor este intrecută numai de cacofonia limbei (*Ea-ți va da 'ngrabă, etc.*)

Unu altu poetu, pe care-lu citămu tot din suspomenita „culesiune“ a studenților oradiani, se adresează la *una formosa* (cetesce: o frumoasă)

Soarele vieței mele,
Resipitoare de rele,
Tu ești, o! nimfă formosa
Ca Melita amorosa.

A! Ce đicu? portretul tēu
Singuru e in stare, đeu!
Ca să-mi insufe viață,
Nina, când nu esti de față.

C. P. A.

Măsura ritmică a cuvintelor, rima cea măgulitoare, melodioasa cadență și tot ce alcătuesce forma poeziei nu s'au descoperitu de geniul omenescu, pentru ca or ce scriitoru să ne spună că ia povățuiri de la pipă in cestiu de amoru. Asemene lucruri sunt platitudini prosaice, dar nu concepțiuni de arte.

Cu căt are mai multu simțimēntu poeticu și mai distinse comparațiuni Barbu țiganul din Iassi, când cātă plinu de melancolie:

Dragi boeri de lumea nouă,
Đioa bună vă đicu vouē,
Eu mă ducu, mă piăpădescu
Ca unu cântecu bētrănescu.

Ah, gândiți c'am fostu odată
Đlasul lumu desfătată,
Ș' inchinați câte-unu paharu
Lui bietu Barbu kūtaru!

Cunoascemu obiecțiunea ce o facu poeții „pipei“ și companie in contra acestei critice: Poezia frumoasă trebuie să fie adevărată, *il n'y a de beau que le vrai, etc.*

Obiecțiunea seamănă cu cei ce o facu.

Totu ce e frumosu e adevăratu! Fie; de și-ți vine să intrebi cu Pontius Pilatus: ce este adevărul? Dar din aceea nu rezultă încă, că totu ce este adevăratu trebuie să fie și frumosu.

Nimene nu contestează domnului C. P. A... că se uită la portretu, când nu-i este *Nina de față*; dar de aci nu urmează, că această întēmplare adevărată, să fie poetică. Din multele idei cu realitate, ce se cuprindu in capetele omenesci, numai acele sunt și frumoase, cari sub vëlul unei sensibilități adecuate ne presentă simțiminte distinse prin forma, intensitatea sau ocașiunea lor.

Și in toate casurile cuvēntul *adevăratu* in aplicarea sa la arte, trebuie să înțelesu *cum grano*

salis. Ce este adevăratu în frumoasa strofă citată:

Și dacă pe acestu pământu
Mă va uită or cine,
Dumbrava și câmpiile
Voru mai gândi la mine?

Este adevăratu că voru gândi câmpiile la potu? Nu; dar adevăratu este, că poetul și-o inchipuesce și că această inchipuire ilu consolează.

Cuvintele poetului potu dar să fie tot așa de puțin reale ca nălucirile nebuniei, și cine a înțelesu odată natura visionară a întregii existenți, nu se va miră de aceasta. Ce este realu, când nebunul se crede împăratu? Nu faptul, dar credința lui. Și asemenea în concepțiunile poetului poate fi realu numai simțimentul său cel profundu, dar nu înțelesul logicu alu fraselor prin care se arată.

Cu alte cuvinte: *adevărul artisticu este unu adevăru subiectivu*, și elu nu prescrie nici odată D-lui C. P. A. de a face câte o poezie din toate evenimentele D-sale private, ci îi prescrie de a-și intrupă în forma poetică numai acele simțiminte adevărate, cari se distingu prin nobleța lor și, introducându o suflare de idealismu în existența de toate ȳilele, sunt demne de a manifesta o subiectivitate de omu. Și aci este punctul, unde se vede din nou, cât de osebită este poezia de ocupațiunea științifică.

Unu altu modu prin care poezia caută a imită și a produce energia afectului, este contrastul, și ca exemplu citămu mai ăntăi următoarele versuri noue ale unui june poetu rumăuu, în care constatămu cu mulțumire o distincțiune artistică, ce pareă că dispăruse din literatura noastră:

Pe când frunȳa 'ngălbănită
Pe creangă mureă,
Inima-mi întinerită
Vesel te iubeă.

Aȳi pe creangă cu plăcere
Frunȳa vei zări,
Aȳi inima-mi de durere
Poate va muri.

(M. D. Cornea)

Ce efectu frumosu potu să producă contrastele, ne probează următoarea poezie de Goethe;

MĂNGĂERE ÎN LACRIMI. *)

De ce, amice, ești măhnitu,
Când vesel toți ne-amu strinsu?
Eu după ochii tăi cunoscu:
De sigur tu ai plănsu.

„Și dac'am plănsu, retrasu de voi,
Am plănsu de chinul gren,
Și lacrimi curgu așa de dulci,
Alinu sufletul meu.“

Amicii tăi vioași te rogu
În senu lor să vii,
Și ori ce 'n lume ai perdutu,
Măhnitu să nu mai fi.

„Strigați, vruți, dar să vă spanu
Ce pătimescu nu potu,
Ah nu! eu n'am perdutu nimicu,
De și-mi lipsesce totu.“

Fii sprintenu dar și cu curaju,
Ești tănărul plinu de focu,
În anii tăi ori unde-ajungi
Cu-amoru și cu norocu.

„Ah nu, acolo n'am s'ajungu!
Stă prea sus ca să speru,
Lucește blând ș'asa frumos
Ca steoa cea din ceru.“

De stele să ne bucurămu,
Ea nu să le dorim,
Și cu plăcere noaptea-ades
La ele să privim.

*) Traducere de N. Schelett.

„Și cu plăcere Țile 'ntregi
Privescu ades la ea;
Lăsați, ca nopțile să plângu
Cât inima mea vrea.“

Unu nou șiru de reflecțiuni decurge din acestu paralelismu între poezie și simțimēntu, îndată ce privimu partēa lui negativă. Dacă este greu și de multe ori imposibilu a analiză natura pozitivă a cerințelor poetice, este din contra mai ușor și mai sigur a arăta ceea ce este opritu în poezie, și aci *estetica* practică își implinesce misiunea ei cea mai folositoare.

Din acea că poezia, ca și pasiunea, măresce obiectul și se înalță într'o sferă mai distinsă, rezultă *ex contrario*, că ea trebuie să se ferească de micșorare și de injosire.

Vorbindu mai ăntēi de defectul micșorării, atingemu o cestiune destul de importantă pentru poezia rumână actuală: cestiunea diminutivelor. Formele de substantive și adjective în *ică*, *țică*, *șică*, *oară*, etc., sunt astăzi viciul contagiosu de care suferu *mai toate* poeziile rumâne. Câte scapu din injosirea ideilor, moru de boala diminutivelor. Fie-care poetu crede, că nu este destul de poeticu, de delicatu, dacă nu-și diminuează cuvintele, și acum amu ajunsu așa de departe, în cât cu greu se va mai află vre o poezie rumână care să nu fie bântuită de aceste forme de decadență limbistică:

Scumpa mea Mariță,
Țina mea din ceru,
Ia dă-mi o guriță
Asta-i totu ce ceru.

Șapoi Ionițică,

(Nu'i e destulu *Ioniță*, a făcutu *Ionițică!*)

Ce facu cu onoare,
Scii c'o gurițică
E ca și o floare, etc.

Ia această cruciuliță
Și păstrează'o 'n sēnulu tēu,
Tu mai dă-mi a ta guriță, etc.

Gurița ta, fetiță, e dulce rumeioară,
E garofița crează în a ei primavară....
Și talia-ți gingașă e foarte mladioasă,
A tale piciorușe, o scumpa mea frumoasă,
etc.

De-ți place, scumpă Lino, aceste versulețe,
etc., etc.

Mariță, guriță, Ionițică, cruciuliță, garofiță, piciorușe, versulețe—pentru Dumneșeu! Ce limbă este aceasta? Ce tonuri de copii nevirstnici? Ce lingușire bizantină? Cu asemene terminațiuni linse și corupte are să se producă energia, intensitatea, vigoarea impresiunii poetice?

Să ne înțelegemu! Ce rolu potu jucă diminutivele în poezie? Poezia are să mărească efectul; prin urmare numai acolo unde anume prin micimea obiectului se produce impresiunea cea mai marcată, numai acolo diminutivul poate avē locul său specialu. Toți poeții cei mari ne învață aceasta. Să ne aducemu aminte de esemplul citatu din Goethe:

De sub pământu
Unu gheocelu
Abia eșise
Tinerelu.
Veni o albină,
Gustă din elu:
Să scii că natura
Când i-a creatu,
Pentru o laltă
I-a destinatu.

Și textul germanu cuprinde diminutive, unul din puținele exemple de diminutive în Goethe. Pentru ce? *Micimea obiectului* este punctul de contrastu. Ideea este: Armonia cea mare a universului se manifestează până în cele mai mici ființe ale sale. Prin urmare diminutivul are aci rațiunea sa de a fi.

Dar când se află diminutive în fiecare strofă și la fiecare ocaziune; când gura este mică, piciorul micu, Maria mică, Ioniță micu, garofa mică, versul micu, atunci e micu și poetul, mică și literatura și toate se află în decadentă.

E de necredutu, până unde merge această manie în literatura noastră. Unu june studentu, altmintrelea plinu de inteligință, incepe a publica nisce incercări poetice și le dedică D-lui V. Alexandri într'unu sonetu, care se termină astfel:

Priimesce, poete, aste versurile,
Căci sub ale tale falnice-aripele
Vreau să leagănu gîngăș dorul, ce-am visatu!

A-și inchipui pe D. Alexandri cu aripi, este deja o întreprindere îndrăzneată; dar dacă aripele sunt mari, trece—merge! Țînsă a-și inchipui pe D. Alexandri cu aripele mici, este o imagine de unu ridiculu așa de pronunțatu, încât, pentru onoarea gustului omenescu, trebuie să căutăm unu feliu de espicare la întrebunțarea ei.

Esplicarea este ușurința rimei. Versuri și aripe nu se rimează; hai să facem *versurile și aripele!* Bălăe și vale nu merge: hai să țicem

Măruța bălăioară
Impreună două flori
Și le-aruncă în valeioară;

Gură și garoafă nu se potrivește, hai să țicem: tu ai o guriță ca o garofiță; și așa în infinitu. Diminutivele rumănesci, în diferență de cele franceze și germane, au nefasta proprietate de a cuprinde în terminațiunea lor tot-deauna silaba intonată; prin urmare or ce cuvântu rumănescu rimează fără excepțiune când în rimă masculină când în rimă feminină cu or ce altu cuvântu de același genu, îndată ce se pune în diminutiv. *Hinc lacrimae.*

Și pentru această neglijență, pentru lenea poetului de a-și cauta o altă rimă, se corupe poezia întregă și se introduce în literatură o efeminare și unu spiritu de miniatură, precum nu se mai află nici în ultima decadentă a lingurilor persice și turcesci.

Cu cât o rimă este mai ușoară, cu atât este mai efină și mai comună, și poetul trebuie să se gîndească de două ori până a o întrebunța. Unu poetu distinsu nu va rimă nici odată *versurile—aripele.*

Adaugiți la aceasta, că noi Rumânii avem o cauză specială de a ne feri de diminutive în poezie, și aceasta este întrebunțarea lor de către Țigani. Toți cunoascem diminutivele servile ce le obicinuează această castă nefericită, când vorbează limba noastră, și de atunci încoace diminutivele sunt *par excellence* o manieră țigănească. Ca să simțiți aceasta cu totu desgustul, cettiți următoarele strofele le unui autoru—nu de rîndu, ci ale unui autoru, care este astăzi unul din cei mai buni scriitori în prosă, dar pe care în poezie. . . . aveți să-lu judecați după diminutivele sale.

Ții tu minte oară, pentru 'ntîia oară
Când la tulpuniță, jos lângă gârliță
Noi ne sărutamu?

Ții tu minte oară, noaptea de la moară,
Grămadă 'n droșchiță, când eu pe chuchiță
Țineam mîna ta?

Ții tu minte oară în acea căcioară,
etc.

Ții tu minte oară, acea dumbăvioară,
etc., etc.

Cu asemenea lucruri avem de gîndu să punem fundamentul literaturii rumăne?

(Va urma.)

T. Maiorescu.

ALECSANDRU DONICI.

Când la 1812, Turcia în urma rebelului ce avusese cu Rusia, violă toate tractatele și capitulațiunile noastre, cedându puterii învingătoare jumătate din teritoriul Moldovei, și când magnații națiunii române strivite și umilite, în locu de a protesta precum făcuse Ghika bătrânul când se luase Bucovina, nu găsiră nimicu mai nimerit, decât să se adreseze la Poartă, cerându în locul pământului cedatu să se dea Moldovei câteva județe din Muntenia *), multe familii rămaseră în Besarabia. Intre aceste eră și familia Donici, de origine vechie și necorcită.

Pe atunci Alesandru Donici eră copilul. Părinții sei neputându-lu învăța limba sa (pentru că scoalele române erau condamnate, Besarabia trebuindu neaparat să se rusească), l'au trimisu la Petersburg unde alte învățături afară de cele militare neesistându, au trebuitu vrându nevrându să-lu facă oșteanu. Au plânsu mult bieții părinți când au luat astă hotărîre; au plânsu mult și elu, depărtându-se de casa părintească; dar ce eră de făcutu alta decât să se supue soartei sale? S'a dusu la Petersburg și a intratu în corpul de cadeți. Ȑnsă aveà elu oare vocațiune pentru arta militară? Vomu raspunde copiindu unu fragmentu din scrișoarea ce amu priimitu de la dânsul, când după câțiva ani a capatatu rangul de oficieru.

— „ . . . . Când de pe malurile verzi și înflorite a Băcului și a Răutului, unde mă

„scaldam vara sub caldele adieri a zefirilor,
„m'am văduțu de odată pe țermurile neguroase
„ale Nevei, unde se vede atât de rar soarele,
„unde în locul dulci limbi cu care mă legă-
„nase mama, nu auđeam decăt o limbă as-
„pră ca și climatul; când mă vădui părăsitu
„intre străini ce nu mă înțelegeau, silitu de
„dimineată până în sară a face *marșuri* cu
„mai multe ocă de feru pe umėru și a în-
„văța manevrarea puscei în 12 timpuri, des-
„perarea mă cuprindeà, și Ȑeu! nu știu dacã
„arma pe care o purtam toată ȓioa, n'ășu
„fi întors'o ca să o slobodu în peptul meu,
„dacã ar fi fostu încarcată. Viindu la casarmă
„mă aruncam pe tristul meu patu; cama-
„rađii mei rideau, cântau și se jucau, ear eu
„plângeam, gândindu la țara mea, țară unde
„eră Fėtu-frumosu și Eleana Cosinzana . . . „

Astfelu se petrecură ȓilele sale, până ce, după mulți ani de suferință, fū numitu *praporșnicu* (sub-locoteninte) și trămisu la *polcul* N. de infanterie. Din norocire regimentul acela eră tăbăritu aproape de Besarabia. Donici abja se presentă comandantului și cerându-și congediu, alergă să-și vadă părinții, ănsă nu găsi decăt mormântul lor! Perđendu singura mângăere ce-i mai rămăsese, se lăsă de oaste, și peste puțin trecu în Moldova.

Nu ne aducemu aminte dacã mai trăeà încă unchiul seu Logofėtul Andronachi Donici, care singuru cu bătrânul Flechtenmacher *) scieà pe atunci Pandectele, încăt ămblà asupră-i și o epigramă care ȓiceà:

Dacã ai vr'o judecată
Mergi la Donici de-o arată

*) V. Revista Carpaților de G. Sion.

*) Tatăl cunoscutului nostru artistu.

Că elu până ș'in pilafu
Va găsi vr'unu paragrafu . . . s. c. l.

Nu scimu unde găseà elu paragrafurile, scimu numai că erà unu omu vërsatu in jurisprudență, și că o prescurtare de legi ce elu a publicatu, este și astăzi cântată in tribunalele Besarabiei.

Aice Alesandru Donici găsi rude și amici, dar găsi mai ales limba sa. Voindu să-și facă o pozițiune socială intră in serviciul ramului decanicu, și după ce își perdù soția ce o luase, se insură de al doile. Acum greutatețile casei incepară: copii se născuau pe tot anul, și elu nu erà avutu. Cu toate aceste cu mica leafă ce aveà, cu venitul unei moșioare, și mai ales cu o mare cumpăneală și economie își țineà casa; ear virtuoasa lui soție se trase la țară, consacrandu-se numai la crescerea copiilor sei. Singura lui recreațiune erà poesia. Debutându prin *Căruța poștei*, cânticelu care curëndu se făcù popularu, traduse apoi *Țigani* de *Pușchin*, poemu atât de frumosu și de naturalu, dar toate aceste erau mai mult pipăiri, până ce încercându-se cu apologul, se desvëli adevăratul poetu.

Pe atunci mai mulți juni români ce-și terminase studiile in străinătate, inturnându-se in țară își propuseră a da unu impulsu literaturei lănceșându. *Kogălniceanu* incepù a predà unu cursu de istorie in colegiu, publicà *Dacia literară* și *Archiva română*, colațiună și da la lumină chronicele noastre uitate de atăta timpu. *Alexandri* stigmatișà ignoranța prin *Iorgu de la Sadagura* cea ànteu verigă a acestei prețioase salbe de bucăți teatrale cu care elu impodobì scena noastră. *Donici* biciueà viciurile prin fabulele

sale ș. a. Peste Milcovu, *Eliad*, demnu următoru a lui *Lazar*, corectà limba. *Boliac*, *Alesandrescu*, *Rosetti* ș. a. urmându *Cărlușilor* și *Văcărescilor*, ne aratau in scrierile lor neimitabila frumuseță a limbei. In Transilvania și Banatu, *Baritu*, *Murășanu* ș. a. subțineau naționalitatea. Numai in Besarabia, abia bătrânul *Stamati* mai da semnu de românismu; *Hăncu* și *Hăjdău* amuțise. Se întreprinse publicarea unei foi literare, la care conlucramu noi toți care scrieamu. Ea fù primită cu incântare de publicu, dar vëntul pe atunci nu suflà la liberalismu; ideile noastre nu erau gustate de unu guvern care nu puteà uità nici *Satirele* lui A. Cantimir ¹⁾, nici scenele din viața lui Lăpușneanu și a lui Ghika ²⁾ și luându dreptu pretecestu o nevinovată poveste ³⁾, sub cuvëntu că atacămu religiunea, suprimà foaea; aceste ànsă remănu a se descrie de acelu ce va întreprinde de a publicà istoria literaturei române, operă de care suntemu lipsiți până acum.

Anul 1848, atât de priinciosu libertății popoarelor, a fostu funestu pentru litere. Toată lumea se aruncà in arena politică. Lira lui Lămartine se discordà, si telescopul lui Arago prinse ceață. Pre puțini din români urmaseră credincioși cultului Muselor, și între acești puțini nu trebuie a uità pe Donici. Elu făceà din când in când câte o fabulă, și după ce o ceteà amicilor sei, o ascundeà degrabă in portofoliu; și astfelu a urmatu, până ce oara morții a sunatu!

Nu ne-amu încercatu a scrie biografia lui

¹⁾ Traducere din Slavonă de A. Donici și C. Negruzzi.

²⁾ Veđi foaea Propășirea.

³⁾ V. Todirică in „Pecatele Tinereților“ de C. Negruzzi.

Donici; asta o voru face-o alții mai competiți de cât noi. Nu vomu termina ănsă această schiță ce e numai o tristă amintire, fără a reproduce cele ce amu scrisu la moartea lui in diarul *Trompeta Carpaților*:

„Alec Donici nu mai este! Plângeți dobitoacelor! Voi, căroru elu sciea a vē da atăta spiritu! Istorical vostru a muritu;

„Scimu că ne se va spune că avemu mulți poeți, infinitus est numerus, atât de mulți, încât mai nu putemu alege pe cei buni din cei rei. Sciu că sunt și destui prosatori, ănsă operele lor sunt atât de grele la mistnitu in cât preferimu a ceti Alesandria de cât multe alte scrieri pretențioase. Este acesta unu viciu al gustului nostru? Se poate. Dară ne vine să dīcemu și noi cu poetul:

Si Peau d'âne m'étais conté,
J'en aurais un plaisir extrême.

„Totu așa e și cu fabulele lui Donici. Cine nu'și aduce aminte de *Găscele*, de *Pufușoru pe botișoru*, de *Judecata momitei*, de *Carul cu oale*, de *Măgarii din Parnas*, de *Lupul nazir* scl. scl. ar trebui să le înșirăm pe toate.

„Da la Esopu, pe care-lu silabisimu pe bancele scoalci până la Lafontaine, Kriloff, Donici, apologul ca și proverbul au fostu totdeauna înțelepciunea națiunilor. In fabulă veđi pe judecătorul prevericatoru, pe dregătorul nedreptu; și acei pe cari nimene n'ar cutezà a-i numi pe nume, apologul i arată, ca intr'o oglindă, sub masca unui lupu, a unei momite, și toată lumea i cunoasce. Și să nu creadă cineva că e lesne a face o fabulă. Francia avu mulți fabuliști: nici unul ănsă nu ajunse pe Lafontaine, și să vē spunu pentru ce? Pentru că fabula nu sufere secătură și umplutură:

ea cere pe lângă talentu o bunomie, unu stilu simplu; ea e datoare să spună numai ce trebuie, nici o silabă mai multu. Și cine aveà mai multă bunomie decât Donici! In bordciu ca și in palatu, fabulele lui sunt cetite și înțelese.

„Când după unu fatalu duelu, *A. Pușchin*, poetul rusu a muritu, guvernul a ordinatedu să se imprimă operele lui cu cheltueala Statului și să se vëndă in profitul urmașiloru săi. Aceasta scuti pe familia ilustrului poetu de a cerșători ca să capete pânea de toate țiilele. Oare aceea ce se făcu pentru *Pușchin* sub Czarul Muscalilor, să nu se facă pentru *Donici* sub Principele Romănilor?

Cost. Negruzzi.

Prelecțiuni populare ținute de membrii Societății „Junimea“.

(Urmare *).

Dramele lui Shakspeare formau obiectul discursului al cincilea ținutu de *D. B. Pogor*. După o intinsă introducere in care oratorul depinse spiritul domnitoru in evul de mijlocu, care aveà de țintă de-a se departà de natură și bunul simțu in toate privințile, in religiune, in politică, in sciință, in arte, vorbi mai cu osebire despre punctul din urmă și arată cum unu geniu trebuie să apară pentru a o reconduce pe calea dreaptă. Acelu geniu apare in persoana lui Shakspeare, care se apropie ear de natură. După ce vorbi apoi despre viața și activitatea lui Shakspeare, dovedì ipotesa sa, analisându mai multe din tra-

*) Veđi No. 1 din Convorbiri Literare.

gediele lui Shakspeare: Macbeth, Otello, Regele Lear, Hamlet.

D. I. Negruzzi tractă în al șeselea discursu despre biblia protestantă. Mai înainte într'o scurtă introducere, depinse decăderea morală a poporului Romanu în timpul imperiului, mai cu samă în respectul religiunei. Pentru a reinsufleți acestu corpu lângedu, trebuie să apară unu nou spiritu, care s'arată în persoană și doctrina lui Christu. Aci oratorul se opri pentru a face o comparațiune între Păgânismu și Christianismu din punctul de vedere filosoficu. Elu arată cum esența doctrinei Chrestine este spiritualismul, cum astfelu a înțeles'o și practicat'o cei antei Chreștini. Însă îndată ce religiunea Chreștină se lațesce și devine cea domnitoare, singură se deparțează de la esența sa: Materia se preface în forme care devinu acum momentul principalu al religiunei. Astfelu biserica trebuie să se despartă. Biserica resariteană și cea apuseană se desvelesc după spiritul popoarelor între care este domnitoare. Acum oratorul descrie caracterul bisericii apusane contraru doctrinei Chreștine. O reacțiune în spiritul Chreștinismului era neaparată care se și operează prin Martin Luther. După o scurtă descriere a persoanei și vieții lui Luther și a faptelor istorice, ajunse a vorbi despre traducerea Bibliei și despre efectele sale în privința literaturii germane pentru care crează o limbă; în privința artelor; a picturii și mai cu samă a muzicii; în privința filosofiei și în fine a familiei. Aci oratorul se întinse pentru a vorbi despre familie și despre rolul ce este chieamată a juca în fiecare statu.

În prelecțiunea a șaptea, D. Pogor avu de ob-

jectu Enciclopedia. Oratorul descrie în lung suferințele poporului francesu sub regimul regilor care trăgeau puterea lor nemărginită din dreptul divin. Autorii seculului al XVIII avură de scopu de-a arată prin scrierile lor modul îndreptării acelor suferinți. În acestu sensu lucrează Voltaire, Rousseau, Montesqueieu, în acestu sensu lucrează Enciclopediștii care aveau avantajul unei activități colective. Autorii francesi, numiți Enciclopediști și publicațiunea lor „Enciclopedia“ ca efectele ce a produsu, formară partea din urmă a discursului.

Obiectul discursului al optulea ținutu de D. I. Negruzzi, era Faust a lui Goethe, în care nu se vorbi de cât despre partea întâia a acestei poezii dramatice. Înainte de a intra în materie, oratorul se lăși asupra literaturii germane, începându din timpurile antichității și până la Goethe. Elu constată că caracterul principalu al poporului germanu este idealismul, care se manifestează cu osebite în arte. După o scurtă espunere a celor două principii contrare a idealismului și realismului, opuse în literatura germană ca reprezentanți a acestor idei pe Kloppstock lui Wieland și pe Schiller lui Goethe. Ajungându la aceasta, aruncă o grabnică privire asupra vieții și operilor sale și se opri la Faust, arătându cum Goethe a conceputu ideea acestei poezii și cum a elaborat'o. După aceasta făcând o întinsă analiză a lui Faust, în care intră mai ales espunerea caracterelor lui Faust, a Margaretei și a lui Mefistofeles. Sfirșindu această espunere, arată cum Faust ocupă un locu însemnatu între cărțile omenirii, nu numai prin valoarea sa artistică dar și prin cea filosofică. Espunerea acestui din urmă punctu formă concludsiunea discursului.

Prelecțiunea din urmă a fostu ținută de D.

Maiorescu asupra Criticei rațiunii pure de Kant. Continuându desvoltările date de D. Pogor in privința Enciclopediștilor, D. Maiorescu a arătat mijlocul social in care s'a produsu acestu sistemu de filosofie, provenitu mai ăntei din decadența credinții religioase in timpul modernu. Apoi D. Maiorescu a esplicatu, pentru ce pararel cu o mare crisă istorică, se observă de regulă o nouă epocă de filosofie. (Nemulțămirea generală silesce societățile culte a analisă din nou izvorul nemulțămirii, adecă rațiunea omenească). Trecându la Kant, după o mică schiță biografică, D. Maiorescu a construitu inaintea auditorului său lumea idealistică, după categoriile lui Kant, esplicându mai pe largu aprioritatea timpului, spațiului și causalității. Ca rezultatu practic alu acestui sistemu s'a arătat a fi cultura intelectuală a individului. Dacă universul, astfelu precum apare, este unu visu colosalu, pe care numai oamenii ilu visează, toată forma și armonia lui atărnă de la subjectivitatea visionarilor. In noi, și nu in imprejurările din afară, se află causele pentru toate, pentru bine și rău, pentru fericire și nefericire.

Discursurile ce au ținutu in acestu anu D-nii T. Maiorescu, V. Pogor, N. Mandrea, I. Caragiani și I. Negruzzi, membri ai societății „Junimea“ asupra cărților omenirii, au fostu foarte frequentate de publicul inteligentu din Iași și se putea vedè că interesul ascultătorilor mergea tot crescându. Interesul ce au insuflatu și mulțămirea ce au produsu aceste discursuri, de care nu s'a pututu face aici de cât o pre scurtă dare de samă, a doveditu că oarele petrecute in nouă duminici consecutive in sala universității de Iași, nu au fostu oare përdute pentru doam-

nele și barbații care au onoratu aceste prelecțiuni cu prezența lor.

P O E S I E.

DON RAMIRO *)

de

HEINE.

(Traducere)

„Donna Clara, donna Clara!
Cald'iubită de mulți ani,
Tu voesci a mea peire
O voesci neindurat

„Donna Clara, donna Clara
Dulce este-al vieței daru
Grozavu ănsă e adăncul
Ințunericul mormentu

„Donna Clara, saltă vesel
Măni, Ferando, al tēu mire
La altaru tu va conduce
Tu la nuntă nu mă chiemi?

—Don Ramiro, Don Ramiro!
Mult amaru îți e cuventul
Mai amaru decât ursita
Care ride de-al meu doru

—Don Ramiro, don Ramiro!
Scutură-te de-al teu chinu
Pe pământu sunt fete multe,
Dumnețeu ne-a despărțitu!

—Don Ramiro, ce-atăți Mauri
Ai invinsu cu vitejie
Ați pe tine te invinge;
Măni la nuntă te invit.

„Donna Clara, donna Clara!
Dar, o juru, dar am să vinu
Și voescu să jocu cu tine!
Noapte bună!—Măne vinu!“

*) Poesia originală este nerimată.

„Noapte bună!“—Și fereastra
 Se închide, jos Ramiro
 Impietritu stă multă vreme
 Pân' in noapte dispărù,
 In sfârșitu, din lunga luptă
 Țioa ese'nvingătoare
 Și Toledo se arată
 Ca unu câmpu intinsu de flori,
 Edificiuri și palaturi
 Scânteează 'n sus spre soare
 Și-a bisericilor virfuri
 Aurite strălucescu
 Cum s'aude-unu roiu de-albine
 Astfeliu clopotele sună
 Și din templele pioase
 Se înalță rugăciuni
 Dar privesce, dar privesce!
 Cum colo din cea capelă
 Curge, curge in valuri dese
 O mulțime de poporu:
 Cavaleri, frumoase doamne
 Domni de curte strălucindu,
 Voios clopotul vuesce
 Orga sună mult marețu.
 Dar in mijlocul mulțimei
 Cunjurați de-adăncu respectu
 Cu pasu linu mergu insoțiții
 Donna Clara, Don Ferando.
 Și mulțimea ăi petrece
 Pân' l'al mirelui palatu
 Unde nunta se serbează
 După usu' celu anticu
 Prânzu bogatu și jocu de arme
 Se urmează'n veselie
 Grabnic, vesel trece timpul
 Pân ce noaptea a căđutu.

Și la jocu colo in sală
 Oaspeții s'adună toți
 Și se vëdu de vii lumine
 A lor haine scânteiându
 Mirele și cu mireasa
 Donna Clara, Don Ferando
 Ședù pe scaune'nălțate
 Și preschimbă dulci vorbiri
 Și'mprejur se mișcă vesel
 Ale oaspeților valuri:
 Instrumentele resună
 Și trompetele trăsnescu.

„Pentru ce, frumoasă doamnă
 Se indreaptă ochii tei
 In colo spre unghiul salei?“
 Cu mirare o 'ntreabă elu.

—Cum, nu veți tu, don Ferando
 Pe-acelu omu in mantă neagră? —
 Cavalerul blând suride
 „E o umbră, scumpa mea.“

Umbra ănsă, eată, vine
 Și eră unu omu in mantă
 Sângele in Clara ferbe,
 Pe Ramiro cunoscându.

Acum ănsă jocu'ncepe
 Jucătorii s'invirtescu
 Cu beție 'n cercu salbaticu
 Și pământul geme greu

„Cu plăcere, don Ramiro,
 Voiu să te urmezu la jocu,
 Dar in astă mantă neagră
 N'ai fi trebuitu să vii.“

Și Ramiro o ficsează
 Cu ochi mari, străpungători
 Și o stringe și-i respunde:

„Tu la nuntă m'ai chematu!“

Și in jocul celu selbaticu
Se aruncă amândoi:
Instrumentele resună
Și trompetele trăsnescu.

„Fața ta e ca omătul“
Clara ȝice tremurându
—Tu mai invitatu la nuntă!—
Sęc resună glasul seu.

„Mănele-ți sunt reci ca ghiața“
Clara-i ȝice ingrozită
—Tu mai invitatu la nuntă!—
Și'n virtejuri ii se perdu

„Lasă! Lasă-mě, Ramiro
Sufiul tēu e de cadavru!“
Ear cuvēntul celu sinistru:
—Tu la nuntă m'ai chiebatu!—

Arde, fumegă pământul
Vesel musica resună
Ca in cercuri fărmedate
Toți in sală s'invirtescu.

„Lasă! Lasă-mě, Ramiro!“
In gramad'unu glasu suspină.
Don Ramiro tot respunde:
—Tu la nuntă m'ai chiebatu!—

„Mergi dar, mergi cu Dumneȝeu!“
Clara strigă cu'nfiorare!
Abiē ȝise și indată
Don Ramiro dispărū

Clara cade, fiori in sufletu,
Noapte rece o cuprinde,
Leșinul cu sine-o trage
In imperiul seu obscuru.

In sfișritu negura pierē
In sfișritu deschide ochii
Dar din nou acum mirarea
I inchide ochii sei

Dē când jocul incepuse
Scaunul n'a părășitu
Și ea ședē lângă mirē
Care-i ȝice tulburatu.

„De ce fața ta e albă,
Ochiul tēu intunecatu?“
—Și Ramiro . . . Clara geme,
Și o groază-i leagă limba

Dar cu fruntea increșită
ȝice clu, „Nu căutā
S'auȝi veste săngeroasă
Aȝi Ramiro a muritu.“

Iacob Negruzzi.

ANUNCIURI.

Se anunțā acelor Domni cari s'au abonatu de curēndu, sau se voru abonā de acum, că numerile 1 și 2 a „Convorbirilor Literare“ fiindu luate toate, se tipărescu din nou, așā in cât ori cine va putē avē toate numerile in completu.

Cu numerul acesta incetează trimiterea „Convorbirilor Literare“ la acele persoane cari pân' acum nu s'au abonatu încă. Acei Domni cari dorescu a primī numerile următoare, sunt rugați a se abonā cāt de curēndu.